

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštine.

Vabilo k seji upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev,

ki bo dne 4. aprila 1912 ob 9. uri
dopolodne v načelstveni pisarni „Uči-
teljske tiskarne“ v Ljubljani, Fran-
čiškanska ulica št. 8.

Dnevni red:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo o Zavezinih listih.
5. Določitev kraja in časa letošnji XXIV. glavni skupščini »Zaveze«.
6. Preureditev Ročnega zapisnika.
7. Slučajnosti.

Vodstvo Zaveze avstr. jugo- slovanskih učiteljskih društev.

Predsednik: L. Jelenc. Tajnik: Vilibald Rus.

Učiteljstvo in S. L. S.

Dne 13. t. m. bi morala biti v naučnem odseku razprava o izpremibi § 55. državnega šolskega zakona glede faktičnega umeščanja učiteljev v nižje štiri uradniške razrede. Ker pa poslanci S. L. S. tozadevnih svojih postulatov še niso odtegnili, se ni mogla o tem vršiti predlagana razprava. — Poslanec Verstovšek je izkušal napraviti odsek za nesklep-

čen s tem, da se je črtal s prezenčne liste. Temu suhemu dejstvu ni treba za danes nič komentiranja. Moramo pa poudariti, na kak čudovit način izkazuje S. L. S. svojo ljubezen do učiteljstva. Tudi smo radovedni, kaj poreče k temu Slomškova Zveza.

Ne bojmo se biti žurnalisti!

Šolska vprašanja se ne smejo skromno skrivati v strokovnih listih, ta vprašanja morajo iti ven v dnevni tisk. Vsa javnost mora biti prepričana o važnosti šole in mora pristopiti k delu za šolo. Pomen šole to prav tako zahteva, kakor pomen dobe. Zbudimo v narodu zanimanje za šolo in smo storili narodno delo, ki bo prineslo v bodočnosti hvaležen uspeh. Iz ljubezni do šole se ne bojmo biti — žurnalisti. S tem pogosto več koristimo, nego z globokimi študijami, ki se ne uresničijo, ker ni zanje pravega razumevanja.

„Dan“ dne 13. marca t. l.

Učiteljstvo se pač zaveda, koliko moči leži v časnkarstvu; ve pa tudi, koliko moči leži v njem zanimanja za časnkarstvo. Ve tudi, da je zmaga njemu lastnega javnega mnenja v časopisju in da more to zmago dobojevati samo, če jo sploh hoče dobojevati.

V »Zavezi« se osnuje po novih pravilih časnkarški odsek, ki bo v prvi vrsti dajal učiteljstvu temeljne časnkarške

naobrazbe in vzgoje, da ga čim v večji meri usposablja za to preepohalno nalogo in delo učiteljstva. Ta odsek bo podlaga vsému časnkarškemu delu učiteljstva, ki mora zadobiti svoj gotovi smoter in svojo smer, ker niti naše stanovsko časnkarško delo pravzaprav niti ni organizirano.

Nekaterniki gledajo na časnkarško delo učiteljstva kot na nekaj prepovedan sad in skoro se mu zdi, da je storil greh, če je pisal o kaki politični ali nepolitični stvari.

Nekateri so preobzirni: »Kaj me pravzaprav brigajo te javne zadeve! Naj piše drugi!« Proč z brezobzirnostjo, proč z ponižnostjo, ki je samo nam lastna in ki nam je že toliko in toliko škodovala: Nastopimo radikalno, odločno!

Zopet drugi so, ki iz komodnosti ne primejo peresa v roke, dasi so zmožni! Da, da, so tudi taki, ki se prehitro naveščajo, ker pričakujejo momentanih takojšnjih uspehov; ne vidijo pa sugestivnega vpliva, ki ga prinese časnkarstvo šele s svojim časom in s svojo dobo.

Tudi taki so, ki z nekim pomilovanjem gledajo na delavca na časnkarškem polju, oni ne vidijo naloge publiciranja idej, podcenjujejo to delo pred vsekakim drugim delom in le v svoji vzvišenosti kritikujejo to delo, si smelo prisvajajo najvišjo avtoritativno kritiko nad njim in doprinašajo k besedam »lenih« kritikov še izrodke svoje puhloglavosti, ki jih po njih mnenju oblikujejo v največji sarkazem. Skratka: manjka vzgoje za pravo pojmovanje žurnalistike; manjka vzgoje za po-

globljenje te ideje med učiteljstvom; manjka duha za moderni napredek, duha za pojmovanje pozitivnega časnkarstva.

Prva naloga imenovanega odseka bo torej časnkarška vzgoja učiteljstva, če hočemo, da bo kdaj časnkarško delo učiteljstva v narodu veselilo. Širiti duha in smisel za časnkarstvo med učiteljstvom!

Organizovati časnkarško delo, črtati smer, to bo druga naloga tega odseka.

Časopisje samo organizovati, tega skoro ne bo potreba. Potreba bo le revizije programa nekaterih stanovskih listov in drugega duha v smeri. Kar se pa tiče popolnosti potrebnega časopisja za učiteljstvo, imamo pa že vse panoge razvite, tako od strokovnega, stanovskega, narodno-prosvetnega do političnega (javnega) časopisa.

Veliko delo bo izvršilo učiteljstvo za izvedbo tega programa potom časnkarškega odseka, in ta veliki moment nam odkrije sigurno naša bodočnost.

Pač bodo nekateri rekli, da smo krenili na napačno pot! Mi pa z vsem svojim prepričanjem trdimo, da je ta naša pot pravinda naš sigurno privede do zmage!

Zatorej se ne bomo ozirali na omahljivce v lastnih vrstah, niti na lajanje naših nasprotnikov, ampak korakamo z zavestjo naprej, da se nimamo separirati iz javnih vprašanj, temveč imamo mi tudi važno nalogo pri reševanju javnih, kakor stanovskih vprašanj.

Kakor se šolska in stanovska vprašanja ne smejo izvzeti iz javnih časopisov, tako važna kulturna vprašanja ne smejo

razviden narastek ali upadek članstva. — Zaznamek dozdej izdanih in založenih knjig S. Š. M. ter naznanila o letošnjih publikacijah končujeta vsebino 181 strani obsegajočega Letopisa.

2. Poljudno znanstvena knjižnica. 3. zvezek. Črtice o zrakoplovstvu in aviatiki. Zbral Jakob Zupančič, profesor na c. kr. realki v Gorici. — Koristna knjiga — potrebna knjiga — dobra knjiga. Česar ne pove beseda, dopolnjujejo podobe. Na podlagi zgodovinskega razvoja pojasnjuje pisatelj novodobna vprašanja zrakoplovstva v širšem pomenu besede. Namen je dosežen, na 73. straneh ni mogoče povedati več.

3. Poljudno znanstvena knjižnica. 2. zvezek. 3. snopič. Zgodovina Slovencev. Devetnajsto stoletje. Spisal dr. Ljudevit Pivko. — Pisatelj je razdelil šest dobo — Slovenci v 19. stoletju — na 7 poglavij, in sicer: 1. Na pragu 19. stoletja; 2. Francoska Ilirija; 3. Predmarčna doba; 4. Leto 1848! 5. Bachova doba; 6. Za ustavnih bojev; 7. Pregled po najnovejši dobi.

4. Didaktika. Obče in posebno ukoslovje. III. del. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. 3. snopič. Spisal prof. Luka Lavtar. — Ime avtorja samega že ocenja delo, ki pa izhaja v predrobni zvezkih (doslej 264 strani). Morda manj knjig pa večji obseg takim, ki obravnavajo izčrpljivo kako snov!

Seveda: S. Š. M. da svojim članom

to in toliko, kar in kolikor zmorejo njene moči. Pomisliti moramo, da jo vzdržuje iz večine le slovensk oljudskošolsko učiteljstvo. Če bi si ji približala — ne samo s simpatijami, temveč tudi z materialno podporo — izobražena slovenska javnost, bi bilo delovanje S. Š. M. gotovo uspešnejše in obsežnejše. Tako pa moramo biti veseli, da imamo to, kar imamo. In vse to je naše! —t—l.

P. Hugolina Sattnerja oratorij Vnebovzetje B. D. M. (Assumptio B. M. V.).

Koncerti Glasbene Matice v dneh 13., 14., 17. marca t. l.

Začetkom prihajajoče pomladi smo imeli lep in pomemben praznik, prvo izvajanje p. H. Sattnerjevega oratorija. Ker dosedaj Slovenci še nismo imeli oratorija, je to pomemben dan v povestnici slovenske glasbe. Poizkušali so se pač skladatelji na polju operne in operetne glasbe z več ali manj posrečenimi deli, trditi tudi ne smemo, da se ni gojila nabožna glasba. Mašne, Marijine in druge cerkvene pesmi Foersterja, Nedveda, Sattnerja, p. A. Hribarja, St. Premrla, Kimovca, Pogačnika, Hladnika in še mnogo drugih so upoštevana vredne, ali do oratorija ni nihče prišel. Šele Sattnerja je prvo njegovo večje delo — ki ga je Glasbena Matica pela z velikim uspehom tudi v Zagrebu —

vzpodbudilo, da je začel iskati primerno snov za oratorij. Dal mu jo je dr. Ušeničnik, verze pa je napisal dr. Opeka.

P. Hugolin Sattner je dobro znan skladatelj cerkvenih in tudi posvetnih zborov. Najbolj je priljubljen njegov nežni čveterospev »Pogled v nedolžno oko«, pravtako pogosto pojo mešani zbori »Pozimi iz šole«, »Studenčku« in moški zbor »Za dom med bojni grom«. V zadnjih letih je komponiral poleg nekaj samospevov več Gregorčičevih pesmi, ki kažejo drugo lice in so plod Sattnerjevega študija kontrapunkta po intencijah koncert. vodje Hubada. Lepe so te pesmi. Omenjam le izrazito »O nevihti« ljubko otožno »Lastovkam« in navdušujočo »Naš narodni dom«. Od teh zborov do oratorija je Sattner napravil velik korak. Ne zdi se nam umestno navajati vsebino oratorija, ki je zloženo za soli čveterospeve, zbor in orkester ter se deli v tri dele: Smrt, Vnebovzetje in Kronanje.

Splošna sodba bi bila ta: Delo zavzema v slov. glas. literat. odlično in častno mesto. Najbolj se je Sattnerju posrečil vokalni del, dočim orkestralni za njim precej zaostaja. Sattner pač še ne pozna ustroja modernega orkestra. Efektni in vznešeni so vsi zbori brez izjeme lep pozdrav. »Vstani, hiti, moja golobica«, »Zima je proč«, markanten »Nikar od nas, devica« z milo prosečim mestom: »še enkrat, tolažnica, pogled svoj v nas obrni!« in »Pridi

LISTEK.

Knjige Slovenske Šolske Matice za leto 1911.

Slovenska Šolska Matica nas je letos razveselila s prelepim knjižnim darom: dala nam je 4 knjige, ki po svoji lepi zunanosti in po svoji bogati vsebini zaslužijo priznanja in velikega kroga čitateljstva.

1. Pedagoški letopis. XI. zvezek. Uredil H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek. — Njegova izborna vsebina obsega najprej pod zaglavjem »Pedagoško slovstvo« teletanke: Dr. Karel Osvald: Vzgojeslovne novine; A. Vales: Prirodopisje; J. Schmoranz: Prostorčno risanje. — Pod firmo »Razprave« so priobčeni spisi: M. Lichtenwallner: Šola delavnica; Fran Milčinski: Praktična vzgojna skrb brez vzgojnoskrbnega zakona Ludovik Černej: Osma štajerska deželna učiteljska konferenca. — Kakor vsako leto, prijavlja tudi letos v skrbni sestavi Jakob Dimnik teme in teze poročil na društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah leta 1911. — Dr. Ljudevit Pivko, tajnik S. Š. M., seznanja v svojem poročilu članstvo z društvenim, oziroma odborovim delovanjem, Jakob Dimnik pa navaja upravni odbor in imenik članov, ki naj bi zaključil skupni pregled in ki naj bil iz njega

izostati iz stanovskega časopisa; dolžnost učiteljstva pa je, da sodeluje kot močan organizem tudi pri reševanju domačih javnih vprašanj; da izkušamo dati narodu pravo smer!

In najvišja tribina našega glasu je naše časopisje, za katerim mora stati vsak posameznik vsak čas. Iz ljubezni do šole se pa ne bojmo biti — žurnalisti, ker naš šolski idealizem je kriv naših neuspehov v javnosti, da smo danes še tam — kjer smo!

Kako ustavljajo nemške šole v Trstu.

V »Eidinosti« čitamo, da se je v dvo-rani tržaške gimnazije vršil dne 15. zvečer ob 6. uri shod, ki ga je sklical pripravljalni odbor za ustanovitev, oziroma nadaljevanje ženskega liceja z nemškim učnim jezikom, kakor so ga dosedaj imele šolske sestre v ulici Pasquale Besenghi. Udeležba je bila pičila, pač pa je bil navzoč general Kraus in nekaj oficirjev boscanskega polka; bili so povečini starši, ki imajo svoje otroke v šoli pri šolskih se, strah v Pasquale Besenghi.

Shod je otvoril dr. Krauseneck, bivši odvetnik. Zahvalil se je najprej deželnemu šol. nadzorniku, ki je dosedaj vodil vso akcijo, potem pa je v nedvomljivo jasnih besedah slikal pomen družbe, ki se naj ustanovi, da bo oskrbovala in vodila višjo nemško dekliško šolo v Trstu, ki je silno potrebna. Drugih nemških šol imamo dovolj, je rekel govornik, nimamo pa višje dekliške šole.

Omenjal je, kako je nemščina vreden element za Trst. Nemci so nekako najbolj lojalni, državo vzdržujejo element sploh; radi tega tudi vlada podpira v Trstu Nemce posebno na šolskem polju, zakar so ji hvaležni. Sploh je govoril o nemščini in Nemcih tako, kakor se je to slišalo v parlamentu, kadar je govoril kak Wolf, Iro ali Schönerer, le da je dr. Krauseneck vlado hvalil, česar oni niso storili.

Nemščina da je tudi nekaj natiho priznani državni jezik, ki se ga morajo tudi druge narodnosti posluževati, ako hočejo med sabo občevati. Navajal je, da to uvideva tudi država in zaraditega podpira stremenje pripravljalnega odbora. Ker pa v družini ne igra samo mož važne vloge, ampak tudi žena, zaradi tega je treba skrbeti, da bo dana tudi v Trstu prilika našim (nemškim) hčeram, da se izobrazijo višje, da bodo tako mogle izvrševati dano jim nalogo.

Govoril je mnogo o nemški tendenci, ki jo naj ima ta šola, in sicer tako odkrito, da je bila dr. Kauerja, ki je po zagotovilu dr. Krausenecka dosedaj s tako hvalevredno naglavo vodil vso to akcijo,

skoraj sram, zakaj ker drugače si ne moremo tolmačiti, zakaj bi bil postal rdeč kakor rak. Sklepamo pa to tudi še iz tega, ker je dr. Kauer v svojem temu govoru sledečem poročilu na jako rafiniran način popravljal svojega predgovornika in blažil ost, ki je bila naperjena proti drugim narodnostim, s frazo, da država hoče le, da se deklice vzgajajo v dobrem avstrijskem duhu. Izgledalo je tako nekako, kakor da bi bil dr. Krauseneck premalo poznal situacijo. Treba je vendar kazati nasproti Dunaju in drugi javnosti, da gre le za potrebno šolo, ne pa za nemško ofenzivno postojanko, ker so bili navzoči nepolitikujoči oficirji in menda tudi Nenemci, ki imajo tudi potrebo višjih dekliških šol. Toda dr. Krauseneck je menil, da ima pred sabo same Nemce in da gre samo za nemške interese. Z drugimi besedami: povedal je resnico, ki mu jo je dr. Kauer povedal poprej, ko ga je obvestil o tem, zakaj gre, pozabil pa mu je povedati, da se tega na ustanovnem zboru še ne sme zatrobiti v javnost, ker niso navzoče same zanesljive osebe strogo nemškega mišljenja, ampak tudi druge narodnosti. Zato je pa v svojem eks-poziju, v katerem je povedal mnogo zanimivega, povedal, da je šola namenjena v prvi vrsti za deklice nemških oficirjev, uradnikov in trgovcev. Ublaževal je preodkrita tendenco dr. Krausenecka in naslikal vso stvar kakor skrajno nedolžno in pa potrebno, ker licej šolskih sester da s tem letom preneha in kaj potem?

Povedal je pa tudi, da je odbor (recte on) hotel ustanoviti izprva neki drugačen tip šole in ne liceja, da pa mu je ministrstvo to odsvetovalo, ako reflektira na državno podporo. Treba je torej prevzeti dijakinje sedaj obstoječega liceja šolskih sester in takoj začetkom šolskega leta 1912/13 v septembru otvoriti vseh 6 razredov liceja, ki se mu priklopi trgovska šola itd. Skratka, kar imajo sedaj šolske sestre — to prevzamemo gg. dr. Kauer et consortes. Omenjal je, vse to tako nedolžno, kakor da bi bil on, ki je vso to stvar dosedaj vodil, nekako primoran to storiti, da se deklic, ki že sedaj obiskujejo licej, ne vrže na cesto in bi bilo s tem izgubljenih toliko dobrih patriotinj. »Raznarodovalnega namena pa šole, ki jih mi ustanovljamo, nimamo,« tako je dodal. Vse to bi mu še človek verjel, če bi se vsakomur, ki je slišal govor dr. Krausenecka, ne vsiljevala vedno tendenca in pa misel: ako že dr. Kauer tako skrbi za dekliško vzgojo, zakaj pa ni izposloval od naučnega ministrstva, da bi šolske sestre še naprej poučevale in imele licej v rokah, kakor ga imajo dosedaj, kar bi bilo tem laglje, ko je država od njih prevzela zadolženo poslopje. To bi bil dr.

Kauer jako lahko izposloval in stvar bi ostala pri starem, če bi poslopje bilo državno. Potrebi dekliške višje nemške vzgoje pa bi bilo ustrezno. Ne bi bilo treba nikakega odbora ali kuratorja, ne bi bilo treba imeti težkoč in dela, ker je že vse tu, poslopje, učila, učne osebe in kar je potreba sploh in pa vse najmodernejše. Da pa šola odgovarja vsem zahtevam, menda tudi dr. Kauer ne bo negiral, saj jim je on izposloval pravico javnosti. Če mu je pa bila dosedaj premalo »strammdeutsch«, kaj hočemo; da pa je dovolj avstrijsko-misleča, tega pa tudi dr. Kauer ne more dvomiti; saj je vendar Nj. c. kr. Visokost Marija Jožefa, avstr. nadvojvodinja, protektorica sedanjega zavoda. S tem je menda dovolj rečeno. Je pa tudi dovolj jasno, da je moral dr. Kauer ubrati drugo pot, ako je hotel priti s svojo višjo »strammdeutsch« dekliško šolo počasi na Piazza Lipsia v palačo Pasquale Besenghi.

Deželni šolski nadzornik dr. Kauer je izkoristil skrajno neugoden finančni položaj zavoda šolskih sester zase, oziroma za nemško političko stranko. Nemška šola šolskih sester mu ni bila dovolj »strammdeutsch« in zato mora izginiti; namesto nje pa se osnuje na državne stroške druga šola, enaka že obstoječi, le da bo pod vodstvom nemškega odbora, v katerem so osebe iz Rajha.

On je to stvar izobrnó zasnoval, ker so vse niti vse operacije v svrhu sanacije podjetja šolskih sester tekle skozi njegove roke; le dr. Krauseneck mu je sedaj nekofsko prezgodaj razobesil frankfurčarico na oficirsko-uradniško dekliško šolo.

Interesantno pa je bilo poslušati dr. Kauerja, ko je pripovedoval, kako je delal za to novo šolo in kaj je dosegel in pa kako hitro je vse to šlo. Pred približno enim mesecem se je sklenilo ustanoviti to družbo, so se napravila pravila itd. Danes je bil ustanovni zbor, nameštništvo sicer pravil še ni potrdilo, pač pa jih je policija vzela naznanje; rabi se samo še formalno potrdilo od nameštništva zaradi — poštno hranilnice, ker se drugače ne more pristopiti in dobiti poštno-hranilničnega računa! Pred tremi tedni je bil dr. Kauer na Dunaju, kjer je govoril z najmerodajnejšimi osebami in z ministrom. V naučnem ministrstvu je bil pri tem posvetovanju navzoč tudi član finančnega ministrstva, in dalo se je dr. Kauerju zagotovilo izdatne denarne podpore, tako da bo članarina služila le za nabiranje fonda za poznejši nakup lastnega poslopja! Šolski prostori so zagotovljeni v sedanjem gimnazijskem poslopju, razpolago, treba je le še članov, s kate-Skratka, vse je preskrbljeno, vse je na

rimi naj se dokaže potreba šole, in stvar je končana. Zaradi tega pa naj se pridno agitira, posebno naj se za to vprežejo dame, da pridobe kar največ članov. Na razpolago so bili tudi že tiskari in vezani bloki za nabiranje članov. Vse je že tu, vse je pripravljeno, le še članov je treba! Šola je tu, le še učenk je treba dobiti!

Marsikaj smo že videli, kaj takega pra še ne! Ustanovni občni zbor z nepopravnimi pravili, na katere se menda — sodeč po govoru dr. Kauerja — sploh mnogo ne bodo ozirali, zakaj volil se bo tudi lahko Damenkomite, ker v pravilih baje ni nič proti temu pisanega.

Volitev odbora in nadzorstva se je vršila seveda soglasno in volili in voljeni so bili gg., ki še niso bili člani; volilo se je per acclamationem brez posvetovanja že predloženo listo. (Preds. dr. Krauseneck, odborniki dr. Kauer, vladni svet. Cordin, podravnatelj državne železnice in eksponent »Volksrata«, zobozdrav. Lau-precht, neki stotnik itd.; v nadzorstvo pa med drugimi tudi ravnatelj Scholz. Pravila se, razen § 3 (o prispevkih) niso prečitala. Ugovarjal ni nihče, saj se vendar ve, če se za šolo poteguje in celo akcijó tako neumorno vodi c. kr. deželni šolski nadzornik, da je torej stvar v najbolj rokav, v rokav c. kr. uradnikov, in sicer takih, ki se jim tudi zakonov ni bati, kakor se to lahko sklepa po postopanju dr. Kauerja. Zato pa tudi pravil, dasi jih že imajo tiskane, niti delili niso pred občnim zborom, kakor je to drugod navada, imeli so jih le odborniki. Sploh je šlo vse tako gladko kakor po loju, in razen rdečice na obrazu dr. Kauerja ni bilo opaziti nič izrednega.

Tako ustanavljajo v Trstu ultranemške šole. Kako pa slovenske, to vedo tisoči in tisoči našega ljudstva, ki že več nego pol stoletja prosijo za šole, pa ne dobijo nič. Za Slovence ni denarja. Nimamo namena braniti nemški zavod šolskih sester, toda molčati k takemu postopanju tudi ne moremo, ker nam nastop in delovanje c. kr. deželnega šolskega nadzornika le prejasno potrjuje tendenco, ki vlada na tržaških c. kr. srednjih šolah, kamor moramo pošiljati svoje deco tudi mi, ker nimamo svojih srednjih šol.

Govedar in kravji hlapec bolj upoštevan kot učitelj.

»Kje?« gotovo povprašaja radovedni čitatelj. Morda kje med še napol divjimi rodovi, morda kje na Turškem? O ne, dragi čitatelj, to je v blaženi Avstriji l. 1912, v kulturni državi, ki troši milijone in milijone za orožje in vojaštvo, za odgojo in pouk mladine pa se upira malenkostni svoti 20 milijonov!

z Libana«. Naravnost grozno se sliši strašen, duhovit možki zbor »O smrt«, veličastno doni »Ti Jeruzalema slava«, nebeškolepo osmeroglasni »Ave Maria«, triumfalno »Aleluja, zavriskajte zbori«.

Solopartije so lepe. Basbaritonska vloga je pisana nalašč za g. Križaja. S svojim polnodonečim glasom je briljiral in ga dovršenejši še nismo čuli peti. Bil je izmed solistov najboljši in zasluži vso pohvalo in odkrito priznanje. — Ne vemo, kateremu sopranskemu solu bi dali prednost. Očaral nas je prvi »Kakor jelen po studencu hrepeni« z vzpletenim recitativom »oh, odpadite, zemlje okovi«, še krasnejša sta »Preljubi je moj in njegova sem jaz«, ter »Gljej od vzhoda do zahoda«, najbolj nas je navdušil zadnji »Večno je usmiljenje gospoda« s koloraturno »Alelujo«. Pela je Marijo g. prof. Lovšetova. Njen glas zveni presrečno, je mil in šibak, da je bil zanj orkester mestoma premočan. Vendar se pri zadnji ariji visoki c ni izgubil. Ne motimo se, če trdimo, da nobena slovenska pevka v tehniškem oziru ni toliko dosegla kot g. prof. Lovšetova. Učitelj g. koncertni vodja Hubad je nanjo opravičeno lahko ponosen.

Tenorsko partijo je izvedel ljubljeneč ljubljanske gledališke publike g. Iličič povsem zadovoljivo. Ker je navajen operete, je mogoče, da se tuintam ni mogel docela vtopiti v nabožen miljen oratorija, ali potrudil se je in izvedel posebno iskreno bi-

ser oratorija, samospjev »Kdo je ta?«, ki bi se ga poslušati ne naveličali. Čuvstveno je zapel ono lepo mesto »Kakor luna iz viharja, kakor solnce, kdo je ta?« Občudovali smo njegov pp »Ave Maria« in se divili njegovemu glasu v dvospevu »Zdrava«, le izgovarjava vokala e nam ne ugaja. Če gre Iličič, ki se je tekom zadnjih dveh let v šoli g. Hubada razvil v izvrstnega tenorista, iz Ljubljane, nam bo za njim v resnici žal. — Manj pohvalno moramo pisati o četrtem solistu, g. pl. Foedrantspergovi, ki je sicer dobra koncertna pevka in letos tudi v gledišču vedno lepše nastopa. Pri prvih dveh koncertih je ob vseh vstopih občutno distonirala, pozneje je to popravila. Tudi v dvospevu »Zdrava« ni bila popolnoma na mestu. — Pozabiti ne smemo na »Ave Maria« v drugem in zadnjem četverspevu »V bridkosti spočeti« v zadnjem delu, kateremu so že omenjeni solisti s pomočjo nekaterih izurjenjših pevk pomagali do lepega uspeha.

Orkester je svojo nalogo izvršil dostojno. Sodelovali so tudi učitelji, nekateri gojenci in člani Glasbene Matice ter harfenistinja pevka gđ. Šipankova. Naštudirani je v razmeroma jako kratkem času oratorij sam g. koncertni vodja Matej Hubad s samo njemu lastno energijo in vne-mo. Poleg njega zasluži poštreno pevskega zbor (250 pevcev in pevk) največjo pohvalo. Vsak drug dan po dokončanem dnevnem delu hoditi k dolgim in ne

posebno prijetnim pevskim vajam ni lahka stvar. Pevci in pevke Glasbene Matice so v tem oziru vztrajni brez primere. Tu se vidi idealno navdušenje za pevsko stvar in brezmejno zaupanje zborov v svojega zborovodjo. Pevski zbor G. Matice je pevška četa, ki jo dičijo vse vrline, ki jih drugi slov. zbori nimajo. Dolgo dobo 20 let jo že vodi po tudi časih trnjevi poti g. Hubad in si je z njo pridobil toliko zmag in tako sijajnih zmag, pravih triumfov slovenski pesmi, da je in ostane nepremagljiva. Zato je toliko podlejša, če se kod najde slabici, ki bi hotel to lepo delo razdirati.

Oratorij je bil skrbno in vestno našturiran in ob njegovem izvajanju smo doživeli tako navdušenje kot še nikdar. Prvi in tudi vse druge večere je bil p. Hugo-lin Sattner predmet burnih ovacij, občinstvo je aplavdiralo po vsakem delu brez prestanka. Dobil je tri velike lovorove vence. Drugi večer je veljal g. Hubadu. Po prepetem I. delu je ženski zbor obsopal svojega zborovodjo s cvetkami, zastopniki pevškega odbora pa so mu izročili med neprenehujočim ploskanjem in odobravanjem krásen srebrn lovorov venec, ki ima toliko listov, kolikor šteje zbor pevcev in pevk ter nosi gravirana njihova imena in napis: G. koncertnemu vodji Mateju Hubadu ob 20letnici njegovega umetniškega delovanja pevski zbor Glasbene Matice«. Nič manj navdušena ni bila publika pri tre-

tjem proizvodjanju, ko je deputacija glav-nega odbora na balkonu sedečemu p. H. Sattnerju izročila mašni kelih, ki nosi slike treh delov oratorija. Nagovoril ga je društveni predsednik dr. Mohorič, nakar se je g. skladatelj ginjen zahvalil ob napetosti poslušalcev s približno temi besedami: »Preveč priznanja je bilo v teh dneh. Vsega tega nisem zaslužil. Že spočetka sem mislil svoje malo delo posvetiti milemu slovenskemu narodu, a zdel se mi ni ta dar dovolj lep in vreden. Mogoče pride kedaj za njim boljši. Zasluga za proizvodjanje gre največ Glasbeni Matici in prvo daritev s tem kelihom bom daroval za Glasbeno Matico in vse njene člane«. Tem besedam je tudi sledilo navdušeno ploskanje.

Udeležba je bila pri vseh treh koncertih ogromna in Unionska dvorana še nikoli ni bila tako natlačena polna občinstva iz vseh slojev. Ne bomo naštevali, koliko škofov in raznih honoracij je koncerte posetilo, dovolj je, če povemo, da so bili zastopani ob blizu in daleč vsi stanovi brez razlike strank in načel, in lahko imenujemo te koncerte vesel dogodek sredi razburkanih valov našega političnega življenja, praznik, kakršnih si želimo še mnogo v čast Glasbeni Matici in slovenskemu narodu!

Priporočajte in širite naš list!

Ali naj opisujem na tem mestu važnost odgoje in pouka, ali naj opisujem neporno in tridapolno delovanje ljudskega učitelja? Za poštene ljudi nepotrebno delo, čemu vodo v morje nositi?

V lepi goriški deželi, v slovenskem delu, tam, kjer vladajo po krščanskih naukih: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe!« veliki duhovni dr. Gregorčič in dr., tam, kjer hočejo klerikalci pod vodstvom velikih duhovnov in katolikov učiteljstvo izstradati in na križ pribiti, tam je tistasrečna dežela za govedarje in kravje hlapce, da njihovo delo bolj upoštevajo nego delo učiteljev! Slava dr. Gregorčiču in družbi!

Kmetiškim poslancem ne moremo toliko v zlo šteti, ker oni niti ne pojmiyo, kake stroške imajo izobraženci zlasti z odgojo in šolanjem svojih otrok! Njim so otroci pri 10 letih že pomoč, učiteljem na deželji pa začnejo tedaj stroške in sive la-se delati.

Goriško učiteljstvo je bilo vložilo na dež. zbor prošnjo za regulacijo plač, dobilo ni nič! Prosila pa sta ako jim gg. poslanci niso prostovoljno dali tudi govedar in kravji hlapec v P. Prvi je dobil 100 K, drugi pa 300 K! Koga hočete, da vam izpustim: Kristusa ali Barabo? »Barabo!« je vpila druha, nahujskana od duhovnov. Kaj naj naredim s Kristusom? »Križaj ga!« je zopet kričalo po duhovnih nahujskano ljudstvo. Enako doni dandanes po klerikalnih listih na ukaz duhovnikov: Na križ z učiteljstvom, izstradati jih, da poginejo oni in njih družine za lakoto!

Kakor sem doznal so bili italijanski poslanci za ureditev nekih že starih zahtev naših, toda slovenski klerikalci so se uprili, in padlo je vse v vodo. Upokojencem se je sicer vrgla mrvica, najbrže zato, ker so si gospodje mislili, saj do pokojnine itak malokdo pride!

Najbolj prizadeti po tej maščevalnosti in trdovratnosti poslancev so učitelji v slov. okrajih, zakaj furlanski okraji so dali svojim učiteljem draginjske doklade v znesku 20%, dočim se je od slov. okrajev dovolilo le nekaj malega okolo 10% poročenim.

Draginja na Goriškem, zlasti v goriški okolici, kjer se cene ravna po cenah v mestu, je naravnost neznosna, morda nekoliko tudi zaradi mnogega vojaštva. Plače učiteljstva pa so slabše nego v Istri, slabše nego na Štajerskem in slabše nego na Kranjskem, kjer ima učiteljstvo 25% draginjsko doklado. Vse to bi morali poslanci in visoka vlada upoštevati. Če se je videlo vladi potrebno, izboljšati drž. uslužbencem njihove dohodke, bi morala pač uvideti, da je to potrebno tudi za učiteljstvo. Zato bi bila nje dolžnost, da § 55, ki učiteljstvu jamči primerne dohodke, izpremeni tako, da bi se ne zlorabljal od naših političnih nasprotnikov. Ako nas vlada pozna pri delu, bi nas morala poznati tudi pri plačilu. Gotovo to ni v čast kulturni državi, da pusti učiteljstvo stradati in hirati.

Enako velja za naše dež. poslance. Deželnim uradnikom in slugam so izdatno izboljšali dohodke, pa prav! Ali za šolo in za učiteljstvo pa se branijo vsakega daljnega stroška. Ali tako cenijo napredek, omiko, odgojo?

Kakor v zasmeh učiteljstvu se čita iz zadnje seje dež. zbora tudi to: Dež. oficialu pokojnina 4800 K, učiteljci 940 K! Kak razloček, in vendar, ali je tako pod uč in tako lahko učiti in odgojevati gluhenemu sirote?!

In potem se kler. vodje še čudijo, da značajen in zaveden učitelj ne more biti v njihovem taboru!

Rečemo samo to: Čim bolj nas boste pritiskali, tem večji bo odpor na naši strani. S sovraštvom, hudobijami in zatiranjem se ne pridobivajo zavezništva!

Kjer vlada pravica, tam ni prepira, ni razkola! Pri nas pa ni pravice!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

V sredo dne 3. aprila t. l. se vrši ob 2. uri popoldne v restavraciji Narodnega doma v Ljubljani važno posvetovanje zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnih šol-

skih svetih na Kranjskem. Dnevni red do bi vsak zastopnik na svoje ime po pošti.

Na dnevnem redu so tako važne točke, da je vsak zastopnik obvezan udeležiti se tega važnega sestanka.

Slovensko deželno učiteljsko društvo je priredilo dne 16. t. m. letošnji drugi sestanek z učiteljskimi, ki je bil zopet prav dobro obiskan, poučen in zabaven. Predaval je nadučitelj Janko Žirovnik prav zanimivo »o preteklosti in bodočnosti učiteljskega stanu«.

Ljubljansko učiteljsko društvo si je izvolilo za tekoče leto tale odbor: Jakob Dimnik, predsednik; Marija Marout, predsednika namestnica; Vendelin Sadar, tajnik; Ljudevit Dermelj, blagajnik; Karel Wider, knjižničar; Fran Marolt, pevovodja; Jakob Furlan, odbornik. — Društvo ima 49 članov.

Štajersko.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju, registrirana zadruga z omejeno zavezo, uraduje v Celju na Bregu pri Celju št. 26 vsako nedeljo od 8. do 11. ure dop. Vsak dan se sprejemajo vloge, prošnje za posojila, obresti in vračila na glavnico, izjave pristopa, izstopa in odpovedi, izplačujejo vloge, obresti in posojila, dajejo pojasnila in pravila ter sprejemajo naročila za gospodarske potrebščine. — Pristopilo je 188 zadržnikov z 226 deleži, izstopilo je — zadržnikov z — deleži, ostalo je 188 zadržnikov z 226 deleži. — Novih hranilnih knjižic je izdalo 15, uničilo nobene, obstoji torej 15 knjižic za 4824 K 64 vin. in iznaša povprečna vloga 321 K 65 vin. — Posodilo se je na novo 15 zadržnikom, ker ni posojila nihče popolnoma vrnil, je dolžnikov 15, ki dolgujejo skupaj 5664 K 13 vin. ali povprek 377 K 60 vin. — Čistega dobička je bilo 797 K 83 vin., ki se priden rezervni zakladi, katera iznaša 326 K 35 vin., in bode torej narasla na 1124 K 18 vin. — Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni član zadruge, ter se obrestujejo po 5% od 1. dne po vložitvi sledečega meseca, pa do zadnjega dne meseca pred vzdigom. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta h kapitalu brez posebnega naročila. Rentni dayek plačuje zadruga. Zneski do 100 K se izplačujejo brez vsake odpovedi, za zneske nad 100 K je pogojena odpoved, in sicer do 500 K 14 dni, do 1000 K 1 mesec, nad 2000 K 3 mesece; vendar se tudi taki zneski izplačujejo navadno brez odpovedi, seveda kolikor dopušča blagajnično stanje. Od posojil, ki jih dobivajo člani, se zahtevajo 6% obresti proti vknjižbi, in sicer proti mesečnemu amortizacijskemu odplačevanju ali tudi na drug način, ki se določi sporazumno med proslcem in načelstvom.

Zadruga je član »Zadružne Zveze v Celju«, ki izvršuje zakonito predpisane revizije. — V tekočem letu je bil promet tale: Vseh prejemkov je bilo 57.476 K 28 v, vseh izdatkov pa 57.385 K 23 v, torej skupni denarni promet 114.861 K 51 v. — Koncem poslovnega leta je bilo zadržnikov: 188, deležev: 1868 K 40 v, vlagateljev 15, vlog: 4824 K 64 v, dolžnikov: 15, posojil: 5664 K 13 v, čistega dobička: 797 K 83 v, rezerva: 1124 K 18 v.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 3. sušca ob prav povoljni udeležbi. Zborovanje je posetilo tudi vodstvo »Zveze«, gčni. tov. Fünk in Levstik Vera in Stante je poslal za svojo odsotnost 6 K. Omenjamo to v posnemanje drugim odsotnim.

»Zvezin« predsednik tov. Rajš je poročal iz »Zvezne« odborove seje. Iz poročila omenjam nekaj točk:

Šmarsko - rogaško uč. društvo je stavilo predlog, da se razlastijo šolska posestva in da sestavi deželni šol. svet statistiko prenapolnjenih šol, učitelje na takih šolah pa nagradi.

»Zavezin« občni zbor se vrši o binkoštih v Ptuj.

»Zavezi se stavi predlog, da zboruje v Celju.

Glede prispevkov za »Flottenverein« bo razmišljalo učiteljstvo po regulaciji.

Predsednik tov. Brinar je poročal o našem gmotnem položaju in kako se ga rešuje v različnih deželah. Pregledno poročilo je zaključil z umestnim nasvetom: ne vlačimo svoje bede v javnost! Pokažimo v organizaciji svojo moč in solidarnost; dobro organizirani si bomo izbojevali pravice prej kakor s tarnanjem in molodovanjem.

Tov. pevovodja Pregelj je izrazil željo, da bi se zopet oživele pevske vaje in se priredil to leto koncert.

Tov. Černež je poročal o gospodarskem delu Zadruga in razložil nekatere nejasnosti.

Delegatom za »Zvezino« zborovanje so bili voljeni tt. Brinar, Logar in Sivka.

Naslednje zborovanje je 5. majnika v Žalcu.

Za današnje razmere značilen stavek in vprašanje je poslal nekdo po vprašalni skrinjici:

»Idealno delo šole se vsepovsod izpodkopa, učiteljstva ne štiti nihče, neznosne okove birokratizma, protekcija, nervoznost, ki sem si jo nakopal zaradi mučnega dela v šoli, strte naše v boljše materialno stanje, sploh v boljše bodočnost: vse to me pogosto muči do skrajne resignacije. Povejte mi, kje naj iščem utehe?»

To vprašanje bi zastavil tudi javnosti, mogoče najde ona dober odgovor in zdravilo. Mi ne vemo drugega kakor: zateči se k tovarišem!

Na dopis tov. nadučitelja Slanca v 9. šte. »Tovariša glede izpuščene »Izjave« odgovarjam, da sem isto izpustil v poročilu, kakor tudi v zapisniku iz vzroka, ker je šlo društvo preko nje na dnevni red.

Kozjansko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 14. t. m. v Kozjem ob zadostni udeležbi. Pilštanjčani in tov. Volavšek so opravili svojo odsotnost zaradi šole. V bodoče se bodo zborovanja vršila ob takih dneh, ki so splošno pouka prosti. Predsednik je podal na to najprej kratek političen pregled glede šole in našega gmotnega vprašanja. Na vprašanje: »Kaj pasedaj?« je odgovoril, da naj učiteljstvo ne postane malodušno in naj ne opravlja svojih dolžnosti zgolj mehanično, temveč nasprotno: z intenzivnim delovanjem v šoli naj razjasnjuje in bistri otrokom razum, zakaj razumnega ljudstva je klerikalce najbolj strah, kar kažejo pri nas od »Slov. Gospodarja« naprej vsi novejši klerikalni poizkusi in napadi. Bratje, opasujmo torej uma svetle meče! Društveno delovanje je bilo preteklo leto povoljno. Zborovali smo trikrat in pri vsakem zborovanju je bilo kakšno predavanje ali pa hospitacija. Blagajničarka prvi, da ima društvo za l. 1911 prebitka 21 K 96 vin.; za njeno marljivost se ji izreče pohvala, za račun pa odveza. — Nato razdeli predsednik bilanco »Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju« ter jo z ozirom na lep uspeh v prvem poslovnem letu toplo priporoča. — O točki »Kaj otroci radi in s pridom čitajo« se je vnel živahen razgovor, ki so se ga udeležili osobito tv. Krajnik, Lovrec in Jerin. Predsednik poda na to še svoje mnenje in izjavi, da bo tudi v tej zadevi treba določnega ukrepa; na razgovor se bo spravilo to vprašanje tudi pri zborovanju delegatov Zveze v Ptuj. — Volil pa se je zopet stari odbor; torej: V. Pulko, predsednik, Fr. Lovrec, namestnik, Ant. Volavšek, tajnik, Marija Sket, blagajničarka, Fran Bračič in Miloš Germovšek, odbornika. — Za delegata Zveze za zborovanje v Ptuj je izvoljen V. Pulko; za Zvezino zborovanje se je predlagalo Celje. Končno še priporoča predsednik nabavo Roditeljskega pisma in sprejme se predlog prirediti prihodnje zborovanje kot majniški izlet dne 1. majnika v Podstredi. Svojemu priljubljenemu in spoštovanemu gospodu nadzorniku Vodušku, ki je prebil težko bolezen, društvo iskreno čestita.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 7. marca t. l. v Gorici v kavarni »Central«. Udeležba je bila lepa, dasi je bilo deževno vreme. Predsednik tovariš Križman pozdravlja navzoče učiteljstvo ter se spominja žalostnega dogodka, ki je zadel gospoda nadzornika Frana Finžgerja. Umrl mu je oče. In ker je gospod nadzornik res pravi prijatelj učiteljstva, je ta izguba zadela tudi vse goriško učiteljstvo. V spomin do pokojnega so vsi navzoči vstali s svojih sedežev. Pogreba na Brezjah se je udeležilo učiteljstvo po deputaciji. Na to prečita predsednik še pismo gospoda nadzornika, v katerem se zahvaljuje za izraženo sožalje.

Dalje naznanja, predsednik ukrepe deželnega zbora glede gmotnega vprašanja goriškega učiteljstva. Ostane torej vse pri starem, vsteje se le stanarino v penzijo.

Nato se prečita pismo tvrdke Ivančič & Kurinčič v Gorici, v katerem se ta priporoča, naj bi jo učiteljstvo podpiralo in jo obenem priporočalo ljudstvu na deželi. Založiti hoče vse potrebščine za ženska ročna dela na ljudskih šolah. V znak hvaležnosti hoče podpirati »Učiteljskega Tovariša« s celoletnim inseratom. Vsaka stranka iz učiteljskega stanu, oziroma rodbine sprejme tudi od vplačane vsote 10% popusta v prid dobrodelnih imenov, ki jih določi dotično učiteljsko društvo. — Učiteljstvo naj se tedaj ravna po geslu: »Svoji k svojim!« Na predlog tovarišice Fani Živčeve so si izvolile tovarišice takoj odsek, ki naj stopi v dogovor s tvrdko Ivančič & Kurinčič glede nakupa potrebščin za ženska ročna dela in to za prihodnje šolsko leto. V odsek so bile voljene na predlog tov. Krajnikove sledeče tovarišice: Zofija Vilharjeva, Jospina Doljakova in Jadviga Streljova.

Tajnik tovariš Jak. Rojic poda letno poročilo, iz katerega posnemamo, da šteje društvo enega častnega in 125 rednih članov. Tekom leta je bilo 6 zborovanj in na

teh po eno predavanje. Razen z predavanji se je društvo pri vseh zborovanjih in odborovih sejah resno pečalo z razmotirvanji raznih aktualnih društvenih in stanovskih zadev.

Poročilo blagajnika tov. P. Plesničarja kaže 675 K 67 v dohodkov, 218 K 80 v stroškov, torej 456 K 87 v preostanka. Ta bi bil večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Nadejati se je pa, da poravnajo tudi ostali društveniki, kar dolgujejo, ker drugače bo odbor primoran strožje postopati s takimi člani.

Pregledovalcem računa sta bila izvoljena tovariša Bratina in Kavš.

Temu je sledilo predavanje tov. Andreja Vodopivec »Žensko vprašanje«. Po predavanju se je vnela majhna debata, ki je vanjo poseglo več tovarišic in tovarišev.

Tov. Mermolja predlaga, naj bi se poskrbelo potom »Zaveze«, da bi dobilo učiteljstvo nekaj nadomestek, kjer bo z odpravo praznikov imelo več dela in napore v šoli. — Sprejeto.

Tov. Bajt priporoča deželno učiteljsko društvo; kdor dolguje še na članarini, naj odpošlje doneske blagajniku tov. Ign. Križmanu.

Ko je odgovoril še predsednik na nekatera stavljena vprašanja, se je prešlo k volitvi odbora.

Na predlog tov. Ivana Zorna je bil z vzklikom voljen enoglasno stari odbor.

Prihodnje zborovanje je določeno na prvi četrtak meseca maja t. l.

Književnost in umetnost.

O koncertu Glasbene Matice, oziroma o Sattnerjevem oratoriju, ki o njem pišemo na drugem mestu, smo prejeli tudi to poročilo: V kulturnem stremljenju smo Slovenci zopet za en korak naprej in to s proizvodbo dela našega neumornega skladatelja patra Hugolina Sattnerja. Ne bom se spuščal v posameznosti tega epohalnega muzikaličnega dela, rečem samo toliko, takega užitka kot sem ga imel v nedeljo na tem koncertu, spričo tega, da sem slišal bodisi na Dunaju, v Pragi itd. že razne muzikalične znamenitosti, doslej še nisem imel. Da se je oratorij tako izborno obnesel, gre v prvi vrsti zasluga neumornemu koncert. mojstru Mateju Hubadu in vsemu zboru »Glasbene Matice« z orkestrom vred. Z vsjo hvalevredno rutino so tudi solisti izvršili svojo častno vlogo. Po mojem mnenju in Ljubljani kaj tako lepega še nismo slišali. A. Š.

Politiški pregled.

Čehi proti sankciji »legis Kolisko«. Češki poslanci vseh strank, tudi socialni demokratje, so vložili v parlamentu interpelacijo na celokupno vladu glede preganjanja čeških šol na Nižjevavstrijskem. — Interpelacija je zlasti naperjena proti znamenju, v nižjevavstrijskem deželnem zboru sprejetemu zakonu »Kolisko«, ki odreja nemščino za edini in izključni učni jezik na nižjevavstrijskih šolah.

* **Volitev v Beli Krajini.** Na dopolnilni deželnozborni volitvi v Beli Krajini v četrtak, dne 14. t. m., je izvoljen kandidat S. L. S. K. Dermastil, učitelj na trgovski šoli v Ljubljani. Dobil je 1344 glasov, napredni kandidat Mazzelle je dobil 1113 glasov. Torej borih 231 glasov imajo klerikalci več! V Beli Krajini se dani. Na prihodnjih volitvah bodo klerikalci padli.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za suplentko na mestni ljudski šoli na Karolinški zemlji, in sicer namesto zaradi bolezni na dopust odišlega nadučitelja Črnojoja, je imenovana dosedanja volonterka na mestni slovenski osnovni šoli v Ljubljani B. Kavčičeva. — Suplentka na ljudski šoli v Zalni Marija Kranner je imenovana za provizorično učiteljico na novo ustanovlje. nem paralelnem oddelku ljudske šole v Iga vas. — Na mesto obolelega nadučitelja Ivana Zupančiča v Ratečah v Zalni Ernestina Kršičeva.

Goriške vesti.

—g— **Iz Sezane poročajo:** Odbor tukajšnjega telovadnega društva »Sokol« naznanja, da je z ozirom na prošnjo starišev sklenil uvesti v lastnem telovadnem prostoru telovadbo za ljudskošolsko mladino, in sicer ob nedeljah popoldne od 1. do 2. ure, začenši z dnem 17. t. m.

SUKNO	in mondno blago za gospode in gospe priporočila izvozna hiša
	Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem.
	Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.
	ZEFIRE

—g— **Na Volarjih** je bil dne 10. t. m. prvi roditeljski sestanek, ki so se ga udeležili malone vsi roditelji mladine na Volarjih. Predaval je tov. M. Mikuž iz Tolmi-

na o vzgoji srca in mua. Poslušalci so bili jako navdušeni.

—g— **Klerikalna falzifikacija — razkrinkana.** V „Soči“ čitamo: V boju zoper slovenskega profesorja v Gorici, ki se je osmelil govoriti z znanstvenega stališča o predmetu, ki ga smatrajo klerikalni učenjaki za izključno svojo domeno, so brž vpletli tudi ime prof. Haeckla, ki ga sovražijo, kakor le morejo in znajo, ga ponižujejo in zaničujejo. — Ker pri njih ne dokazujejo dejstva, ampak po srednjeveški navadi avtoriteta, se je skliceval klerikalni zvitir zoper Haeckla celo na dvornega svetnika profesorja Graffa z Graškega vseučilišča. Sklical se je nanj, ker je ta profesor eden najuglednejših zoologov in celo osebni prijatelj Haeckla — pa se je vendar ostro izrazil zoper Haeckla („Gorica“ s 27. jan.) — Mi smo se takoj oglašili, ker smo spoznali, da Graff nikoli ni mogel izreči besedi, ki mu jih podtika klerikalni zagovornik slabe stvari. Proti našemu pojasnilu („Soča“ s 6. febr.) je vendar še trdovratno poudarjal in vzdrževal svojo trditev klerikalec v „Gorici“. — Sedaj smo v položaju, da moremo veljavno obračunati z njim. Poskrbeli smo, da je bil podtaknjeni izrek prof. Graffu predložen in pred nami leži sedaj odgovor prof. Graffa, ki pravi: „Citiranega in meni pripisanega izreka jaz nisem nikoli storil — kar vsakdo vidi, kdor me pozna.“ — Sedaj je torej gotova stvar, da je klerikalni učenjak v „Gorici“ falzificiral, da bi branil svojo gnilo znanost. Po liberalni morali tako dejanje ni dovoljeno in se smatra za nečastno; po klerikalni morali je pa tak človek menda posebne pohvale vreden „vojščak za sveto stvar“, in poklican, da nosi duhovsko sukno, kakor — če se ne motimo — „Goričin“ učenjaški podlistkar. Graffovo pismo je temu zvitarku v našem uredništvu na vpogled; ako se hoče pa sam prepričati naravnost, naj se obrne na prof. Graffa — ta mu že posveti! — Kdor se poslužuje takih nedostojnih sredstev, je po klerikalnih nazorih tudi poklican, da širi „pravo znanstvo“ v podlistku „Gorice“. Same sleparije! Slabi dovpti, ki so jih delali prodani klerikalni študenti v gostilni, ko so preganjali mačka — ti se sedaj servirajo „Goričinim“ čitateljem za katoliško znanost, ki seveda temeljito pobije vse, kar se z njo ne ujema!

Tržaške vesti.

—t— **Akademija v proslavo 100 letnice rojstva biskupa Dobrile,** ki jo je priredilo hrvaško društvo „Strossmayer“ je privabila preteklo soboto v dvorano Nar. doma vse, kar v Trstu misli in čuti hrvaško in poleg tega tudi mnogo Slovencev, čestilcev spomina velikega biskupa. Akademijo je otvorila godba c. in kr. pešpolka št. 97 z Gervaisovim „Hrvatskim domom“ in ouverturo k Zajčevi operi „Ban Leget“, kar oboje je godba izvajala z vso preciznostjo, kakor navadno. Nato je nastopil predsednik društva „Strossmayer“, drž. poslanec prof. Mandić, ki je poudarjal, da namen društva ni separatizem, kar dokazuje že ime društva in tudi govornikova minulost sama. Potem je govornik opisal življenje in delovanje biskupa Dobrile. Gospa Costaperaria nas je razveselila s svojim glasom ter žela zato obilo pohvale. Na klavirju je spremljal g. Costaperaria jako spretno tovariš A. Wašte.

—t— **Iz Križa pri Trstu.** Dne 3. t. m. se je vršil v šolskem posloplju zadnji roditeljski sestanek tekočega zimskega semestra. Udeležilo se ga je dokaj očetov in še več mater, a lahko bi bila udeležba še mnogo večja. Šolski vodja Emil Pakiž je po običajnem pozdravnem govoru predaval „o načinu postopanja, da se otroci ne privadijo kletvi“. Videlo se je, da se je predavatelj skrbno pripravil za to temo. Navzoči so z zanimanjem poslušali govor, ki je bil res za sedanje čase na mestu. Obrazložil je, kako morajo posebno matere paziti na to, da ne izgovarja otrok nobene take besede, ki se v dostojni človeški družbi ne rabi. Osobito pa, da se otrokom strogo zabrani, da preveč ne „orkajo“, kar je zlasti v tržaški okolici že pri dečkih jako v navadi. Povedal je tudi, kako se je enkrat preklinjanje

ostro kaznovalo, o čemur nam izpričuje zgodovina itd. Za tem je predavala gospica Požarjeva „o dekjiški vzgoji“. Tudi ona je izvrstno rešila svojo nalogo, o čemer je pričalo živahno odobravanje navzočih. Na to se je oglašil k besedi Fr. Valentič ter obžaloval, da se toliko staršev ni odzvalo vabilu. Ko se je zahvalil učiteljstvu za trud, ki ga ima s prirejevanjem roditeljskih sestankov, se je dobro uspeli sestanek zaključil.

Učiteljski konvikt.

Za učiteljski konvikt je nabral dne 30. januarja t. l. ob priliki pogreba p. Fr. Delcotta, učitelja na Sv. Gori, Bernard Andoljšek, 20 K 50 vinarjev. Bog plati!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov na zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja K 28.952.42

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjako.

St. 1018

1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Novem kotu se razpisuje v stalno nameščenje učiteljsko in voditeljsko mesto z zakonitim prejemkom in prostim stanovanjem.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno namešteni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 26. mal. travna 1912.

C. kr. okr. šolski svet, Kočevje dne 15. sušca 1912.

Izvrstna naravna vina

dalmatinska, istrijska in vipavska pošilja tvrdka

Bohumil Poška
v Trstu.

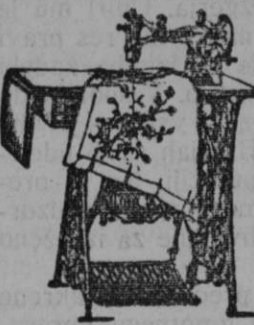
Pošiljatve v sodčkih od 50 litrov višje. Cene belega in črnega vina od 54 vinarjev za 1 lit. naprej.

Izpis iz cenika:

Vipavsko belo I.a	54 vinarjev.
Istrijsko belo najfinejše	56 „
Istrijsko črno I.a	56 „
Dalmatinsko belo najfinejše	60 „
Dalmatinsko črno	64 „
Opollo močno I.a	62 „

J. Jax

Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

Pletilni stroji.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

poleg „Figovca“

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna steklarska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Rujavočrnolasa gospodična rodom „Čehinja“

bi se rada vadila slovenščine potom dopisovanja kakega gospoda Slovenca. „Rujavočrnolaska 15“ Maribor“

Sukna

in

modno blago

za moške in ženske obleke priporoča firma

Karel Kocian

tvornica za sukno v Humpolcu (Češka).

Vzorci franko.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 9

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Konfekcija za dame in deklice.

Solidno blago po čudovito nizkih cenah.

Ceniki zastoj in franko.

Rezervni zaklad nad pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog dvajset milijonov kron.

Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem zadrugnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta šte. 18

Obreštuje hranilne vloge po čistih 4 1/2% brez odbitka rentnega davka.

račun pri avstrijski pošti hranilnici šte. 628.406, pri ogrski pošti hranilnici šte. 19.864. Telefon šte. 185 Interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4% brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomptuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1910. K 100,000,000.—

Upravno premoženje v l. 1910. K 20,500,000.—

Vsaka gospodinja,

katera želi pripraviti dobro kavo, uporablja najraje „pravega“ Francka: s kavnim mlinčkom, ki se izdeluje temeljem največje skrbnosti že dolgo let v zagrebški tovarni. Ta izborni domači izdelek najtopleje priporočamo.

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi. **Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!** Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbi. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učiteljstvu tvrdka z modnim in oblačilnim blagom

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11. (V. G. Carducci.)